

831.1"1945/1950"(497.4)(045)=163.6

Kako se je Slovenija oskrbovala z lesom za kurjavo (drvmi) v obdobju 1945–1950

How Slovenia Provided Firewood in the Period 1945-1950

Franc PERKO

Izvelek:

Perko, F.: Kako se je Slovenija oskrbovala z lesom za kurjavo (drvmi) v obdobju 1945–1950. *Gozdarski vestnik*, 72/2014, št. 7–8. V slovenščini z izveščkom v angleščini. Prevod Breda Misja, jezikovni pregled slovenskega besedila Marjetka Šivic.

Prispevek predstavlja različne organizacijske oblike in aktivnosti (štabi za organizacijo in kontrolo poseka in priprave drv, mladinske delovne brigade, sindikalne brigade) za oskrbo prebivalstva v mestih in industrijskih središčih z drvmi v obdobju med letoma 1945 in 1950. To je bil čas, ko so na vsakem koraku poudarjali kolektivni duh. Prispevek nas seznani s številnimi ovirami in težavami pri uresničitvi načrtov.

Ključne besede: gozd, drva, brigade, sindikati, 1945–1950, Slovenija

Abstract:

Perko, F.: How Slovenia Provided Firewood in the Period 1945-1950. *Gozdarski vestnik* (Professional Journal of Forestry), 72/2014, vol. 7-8. In Slovenian, abstract in English. Translated by Breda Misja, proofreading of the Slovenian text Marjetka Šivic.

The article presents diverse organizational forms and activities (staff offices for organization and control of firewood felling and preparation, youth work brigades, unionist brigades) for providing firewood to residents in towns and industrial centers in the period 1945 and 1950. These were the times when collective spirit was emphasized on every step. This contribution informs us about numerous obstacles and difficulties in implementing plans.

Key words: forest, firewood, brigades, unions, 1945–1950, Slovenia

1 UVOD

Les spet postaja pomembna energetska surovina. Obnovljivost vira, domačnost, razvoj tehnologij priprave in rabe ter cenovna konkurenčnost povečuje pomen lesa kot vira energije. Prav letos, ko je slovenske gozdove zelo prizadel zled, so velike možnosti za oskrbo lesa za energijo. Vprašanje pa je, ali bomo to možnost znali in zmogli tudi uresničiti.

Po drugi svetovni vojni, v času vsesplošnega pomanjkanja, ko še ni bilo mogoče za kuhanje in gretje izbirati med tako številnimi viri energije kot dandanes, so bila drva za prebivalstvo življenjskega (eksistenčnega) pomena. Tega so se zavedale tudi tedanje oblasti in poskušale na vse mogoče in nemogoče načine zagotoviti prebivalstvu, vsaj minimalne količine lesa za kurjavo.

Pa si pogledimo kako so potrebe po lesu, posebno še po drveh za kurjavo, reševali med letoma 1945 do 1950 v naši nekdanji skupni državi.

2 KAKO ZADOVOLJIVO OSKRBE TI SLOVENIJO Z LESOM ZA KURJAVO

2.1 Poleg strehe nad glavo in hrane so bila za zimo 1945/46 nujna tudi drva.

Poletje se je poslavljalo, približevala se je zima. Ljudem, zlasti v mestih, je bilo treba zagotoviti drva. Slovenija je imela velike obveznosti tudi do IV. armije, ki je bila nameščena v Sloveniji, pa tudi do Vojvodine (Perko, 2005). Za uresničitev proizvodnega načrta je bila leta 1945 ustanovljena *Komisija za izdelavo drv in lesa za »forsirano« proizvodnjo vseh sortimentov tehničnega lesa in drv, po katerih je bila ogromna potreba* (Perko, 2005).

Pred zimo 1945/46 so bile zelo velike težave pri preskrbi z drvmi, kar so spoznali tudi v prestolnici Demokratične federativne republike Jugoslavije Beogradu. Pred bližajočo se ogrevalno sezono je

¹ Mag. F. P., univ. dipl. inž. gozd. Slivice 34, 1381 Rakek

Ministrstvo za gozdarstvo Narodne vlade Slovenije 25. 9. 1945 Okrožnim narodnim odborom in njihovim oddelkom za gozdarstvo in oddelkom za trgovino in preskrbo, Odsekom za gozdarstvo pri Okrajnih narodnih odborih in vsem državnim gozdnim upravam posredovalo Navodila za organizacijo preskrbe z drvmi, št. 2255/1 (pravilno 2555/1, op. Perko.) in 2555/2 (Perko, 2005). Da bi bila oskrba z drvmi uspešna, je Navodilo med drugim predvidevalo, da je treba *pritegniti vse razpoložljive poslovne organizacije t.j. državna trgovska podjetja, zadruga in privatne trgovce. V kolikor ti ne razpolagajo z zadostnimi finančnimi sredstvi za te svrhe, jim je treba pomagati z bančnimi krediti, ali z denarnimi sredstvi narodnih oblasti. Dalje je treba preskrbeti prevozna sredstva za prevoz drv, po potrebi tudi z mobilizacijo.*

Ker so bile količine drv premajhne za zadovoljitev vseh potreb, so bila območja, *kjer se nahajajo za proizvodnjo drv primerni gozdovi in kjer izdelujejo drva manjši posestniki in podjetja, katerih proizvodnja ni zajeta v proizvodjalni načrt ministrstva za gozdarstvo, izločena iz preskrbe iz dodeljenih kontingentov.* Na teh področjih so napolnili *tamkajšnje okrožne, okrajne in krajevne Narodne odbore (NO), da organizirajo preskrbo prebivalstva z drvmi sami iz omenjenih področij male proizvodnje.*

V drugih krajih, posebno v večjih mestih in industrijski naseljih, ki so se oskrbovali iz kontingentov, pa so morali opraviti kategorizacijo potrošnikov in strogo racioniranje. Za posamezne kategorije potrošnikov so bile določene kvote in vrstni red oskrbe. Takole je to bilo (Perko, 2005):

1. *Pekarne za peko kruha, ako se kruh racionirano deli prebivalstvu.* Uporabili naj bi predvsem tiste pekarnice, ki imajo najracionalnejše urejene obrate, da se s tem prihrani čim več kuriva. Za peko 100 kg kruha je potrebno dodeliti največ 25 kg drv.
2. *Za bolnice, dečje domove, zavetišča in šole je treba predvideti količine, ki so potrebne za neovirano delo teh ustanov, vendar pod pogojem največjega varčevanja.*
3. *Državnim in samoupravnim uradom je treba zagotoviti ogrevanje najpotrebnejših delovnih prostorov.*
4. *Pri gospodinjstvih je treba predvideti uporabo samo enega prostora za kurjenje. Prednost imajo družine z otroci, z bolniki in one, ki doma pripra-*

vljajo hrano. Do preskrbe drv pa niso upravičena vsa tista gospodinjstva, *ki ta maksimum že imajo ali si lahko drva sami nabavijo.* Drva in premog so delili gospodinjstvom *na posebne nakaznice.*

Varčevanje je veljalo tudi za druge porabnike drv, kot so poslovni prostori, predvsem javne kuhinje za pripravo hrane in ogrevanje prostorov.

Ljudje so si pred prihajajočo zimo in bojaznijo, da se z drvmi ne bodo mogli oskrbeti po legalni poti, pomagali tudi tako, da so se podali v najbližji in najpriročajši tuji gozd ter si kar sami pripravljali drva. V zapisniku seje okrajnih gozdarjev in gozdnih upraviteljev, ki je bila 4.

Slika 1: Delovna brigada Bohinj, 10. september 1945. Brigadirji so prisluhnili navodilom za delo. Fotografija: Leon Jere. Last: Muzej novejšje zgodovine Slovenije (Perko, 2005).

Figure 1: Work brigade Bohinj, September 10, 1945. Brigadiers listened to work instructions. Photo: Leon Jere. Property of: Muzej novejšje zgodovine Slovenije (National Museum of Contemporary History) (Perko, 2005).

decembra 1945, lahko preberemo (Perko, 2005): *Po poročilih gozdarjev je opazati v bližini industrijskih centrov Jesenice, Kranj, Stražišče in Tržič ogromne gozdne tatvine, kjer si okoličani na samovoljen in nedopustni način napravljajo drva. Ta način preskrbe z drvmi se je ponekod tako razpasel, da mnogi nočejo več kupovati niti drva niti premoga, četudi bi zato imeli možnost.* Gozdarji so opozorili, da se je to začelo dogajati predvsem potem, ko je Ljudska pravica 9. oktobra 1945 objavila prispevek z naslovom *Pobrigajmo se za drva sami*

Slovenija je poleg lastnih potreb in relativno velikih potreb vojaških enot, ki so bile nastanjene v Sloveniji, morala nekaj drv odstopiti tudi drugim republikam, ki niso imele dovolj lastnih gozdov,

niti možnosti, da bi si kurjavo nabavile same. Tako so morali dobaviti drva Vojvodini, kjer bi lahko sušilnice za žito, mlini in sladkorne tovarne *izdatno povečale svojo produkcijo, ker imajo velike zaloge žita in sladkorne pese, nimajo pa dovolj drv in ostalega kuriva za obratovanje* (Perko, 2005).

Zaradi pomanjkanja gozdnih delavcev in v veliki stiski za drva so bile ustanovljene številne mladinske delovne brigade.

Prva leta po drugi svetovni vojni je država (Jugoslavija) v gozdu videla le les, o drugih stvareh takrat skoraj niso razmišljali. *Obnova je sproti porabljala les, ki je bil na voljo. Obstojča*

Slika 2: Delovna brigada Bohinj, 20. september 1945. Žaganje drv za ljubljansko prebivalstvo. Fotografija: Leon Jere. Last: Muzej novejšje zgodovine Slovenije (Perko, 2005).

Figure 2: Work brigade Bohinj, September 20, 1945. Sawing firewood for residents of Ljubljana. Photo: Leon Jere. Property of: Muzej novejšje zgodovine Slovenije (National Museum of Contemporary History) (Perko, 2005).

lesna industrija ni mogla izkoriščati svoje polne zmogljivosti; rudniki in premogovniki, ki so kmalu dosegli 80 % svoje predvojne proizvodnje, so komaj zadostovali svoje potrebe po jamskem lesu. Tovarne celuloze so zaradi pomanjkanja lesa delale komaj s tretjino zmogljivosti, v mestih je grozilo pomanjkanje drv za kurjavo pred zimo (Perko, 2005).

2.2 Gozdarstvo v petletnem načrtu 1947–51

Petletni načrt razvoja narodnega gospodarstva Ljudske republike Slovenije, ki je pomenil mobilizacijo vseh sil za visoke cilje – hiter dvig gospodarstva iz zaostalosti, razvoj osnovne industrije in okrepitev narodne neodvisnosti – je zavestno

določil velik obseg izkoriščanja gozdov: le z izvozom in s konvertiranjem dohodkov od lesa je bilo mogoča izvedba petletke. Minister za gozdarstvo in lesno industrijo Tone Fajfar je leta 1948 takole dramatično nagovoril poslance Ljudske republike Slovenije: *Gozdarstvo in lesna industrija pomenita v naši republici v neki meri najvažnejšo panogo našega gospodarstva. Pretežni del slovenske zemlje je pokrit z gozdovi. Od tega je 28 % v državni, 72 % v zasebni in deloma združni lasti. Les zavzema v celotnem izvozu Slovenije okrog 80 %... Obseg naše eksploatacije je prilagojen potrebam izvoza in notranje potrošnje. Ker je bil to čas prekinitve odnosov s Sovjetsko zvezo in njenimi zavezniki, je nadaljeval: Poskusi držav ljudske demokracije, da nam spodnesejo izgradnjo petletke, nas silijo k povečanju deviznih sredstev posebno za intenzivnejšo izgradnjo naše težke industrije. Zaradi tega leži na gozdarstvu in lesni industriji posebna in izredna odgovornost za zagotovitev sredstev v petletki* (Perko, 2005).

Da bi vse to dosegli, so bile organizirane frontne delovne brigade, mladinske delovne brigade, obvezni sečnja in oddaja lesa, obvezne prevozne storitve v gozdarstvu in lesni industriji.

2.3 Ljudje so v petletki potrebovali tudi drva

V obdobju »borbe« za petletko so se državljani srečevali tudi z velikim pomanjkanjem drv.

Tako v Delavski enotnosti 3. septembra 1948 zasledimo prispevek z naslovom *Pospešitev preskrbe prebivalstva z drvmi*. V njem med drugim lahko preberemo: *Na pobudo številnih sindikalnih podružnic, ustanov in podjetij tako mesta Ljubljane kakor drugih mest na področju LRS se je Glavni odbor Enotnih sindikatov sporazumel z Ministrstvom za gozdarstvo in lesno industrijo, z Republiško zvezo kmetijskih zadrug, z Ministrstvom za trgovino in preskrbo in s krajevnimi strokovnimi sveti, da omogočijo organiziranje stalnih ekip sindikalnih podružnic, ki se želijo vključiti v akcijo za sečnja drv za kurjavo. Tako so sindikati želeli priskočiti na pomoč gozdnemu delavstvu, ki ga je primanjkovalo in ki je moralo zagotoviti vse več in več lesa za izvoz, in tako omogočijo pospešeno in izdatnejšo preskrbo z drvmi naših mest in industrijskih središč s tem, da v povečani meri krijejo svoje lastne potrebe.*

Vsi, ki so se vključili v organizirano nadplansko proizvodnjo drv, so imeli vse pravice gozdnega delavstva. Imeli pa so še eno prednost: *Člani kolektiva, t. j. sindikalna podružnica, si pa na ta način zagotovi drva za lastne potrebe v količinah, ki so večje od tistih, ki jih predvideva planska po MTP (ministrstva za trgovino in preskrbo) za naše centre, obenem pa omogoči boljšo preskrbo tudi onih krajev, mest, industrijskih središč, ki jim iz kakršnikoli razlogov primanjkuje drv in premoga za kurjavo.* Šlo je za veliko stopnjo solidarnosti med podeželjem in mestnim prebivalstvom.

Ministrstvo za gozdarstvo in lesno industrijo ter Republiška zveza kmetijskih zadrug, Oddelek za gozdno gospodarstvo, sta z dopisom z datumom 23. 8. 1948 poslala gozdnim gospodarstvom nalogo, naj pripravijo delovišča za sečnjo drv sindikatom 26.000 prm izvenplanskih količin drv, za kmetijske zadruge in posamezne gozdne posestnike pa 23.500 prm izvenplanskih količin drv. Za tedanje čase je bilo značilno stalno povečevanje različnih obveznosti. Že čez en mesec, 29. septembra 1948, so prizadeti dobili nove dodatne količine za *Drva na panju za sindikate* (AS 540, š. 112), ki naj bi jih posekali zunaj načrta. Tako so državne gozdne uprave dobile nalogo, naj pripravijo delovišča, kjer bodo sindikalne podružnice pridobile še za 30.200 prm drv (skupno 56.200 prm drv). Okrajne zveze kmetijskih zadrug pa so morale med Kmetijske zadruge in posamezne gozdne posestnike razdeliti dodatne obveznosti za 53.500 prm drv (skupno 77.000 prm). Hkrati so dobili zadolžitev: *Sindikatom in ekipam za sečnjo drv je pri akciji v vsakem pogledu pomagati s strokovnimi nasveti in jim preskrbeti prenočišča pri gozdnih posestnikih ali drvarskih in lovskih kočah itd.* (AS 540, š. 112). Med drugim so zaukazali še tole: *Ekipa bodo delno opremljene z orodjem, delno jih bo treba na terenu oskrbeti. Obstoja možnost, da pridejo ekipe tudi iz drugih republik.*

Da delo ni potekalo v skladu s pričakovanji, lahko razberemo iz Delavske enotnosti, 1. oktobra 1948. V prispevku *Več organiziranosti pri množični sečnji drv za kurjavo* lahko preberemo: *Z ozirom na bližajočo se zimo in pomanjkanje premoga in drv je Gospodarski svet v Beogradu dal preko predsedstva vlade LR Sloveniji nalogo, da se akcija za posek in pripravo drv še pospeši. Kljub vsem pripravam in*

ugodnostim, predvidenimi za ekipe, pa te akcije niso vzeli tako resno, kakor bi jo morali, in zato doslej še ni zadovoljivih uspehov. Potem Delavska enotnost našteva: V Litiji na primer niso določili, kje naj bi ekipe sekale, dočim je v Lendavi sindikalni svet sklenil da sploh ne bodo sekali. Nadalje je na Rakeku gozdna uprava uporabila nekatere ekipe za čiščenje gozda, za ekipo ljubljanskih grafičarjev pa niso oskrbeli niti hrane, niti orodja, zato so se grafičarji po dveh dneh vrnili. Ponekod so gozdne uprave dodelile ekipam za sečnjo in spravilo drv nedostopne predele, kakor se je to zgodilo ekipi ljubljanske Tobačne tovarne.

Delavska enotnost, 8. oktober 1948: *V Mariboru se je že pred enim mesecem formiral štab pri OSS, čigar naloga je, mobilizirati čim več delovnih brigad, ki bi šle na sečnjo drv za svoje podružnice. Vendar pa uspeh zaradi nerazumevanja in oportunitizma nekaterih sindikalnih podružnic in uprav podjetja, zlasti v večjih kolektivih, še zdaleka ne zadovoljuje. Do sedaj je prijavilo svoje brigade za sečnjo drv vsega 23 podružnic, od tega jih je napravilo pogodbo za sečnjo lesa z Gozdno upravo 12 s skupno 254 članov brigad. Med prijavljenimi kolektivi pogrešamo zlasti največje in za naše gospodarstvo najvažnejše, kot npr. Tovarno avtomobilov, vse večje tekstilne tovarne in vsa večja gradbena podjetja. Kolektivi so se izgovarjali, da jim primanjkuje delavcev za izvršitev lastnega načrta. Gotovo je bilo to res.*

Pomočnik ministra za gozdarstvo in lesno industrijo Matevž Hace je še 15. novembra 1948 v imenu Republiškega štaba za organizacijo in kontrolo priprave in poseka drv pri Ministrstvu za gozdarstvo in lesno industrijo pozval okrajne in mestne štabe za sečnjo in pripravo drv, kjer med drugim lahko preberemo (AS 540, š. 112): *Storite vse, da se sečnja poživi, sindikati razgibljejo, Vaš štab pa naj organizira ekipe, ki bodo šle v gozd na sečnjo, vodi naj redno in točno evidenco nad pripravo drv ter pošilja redno potrebna poročila Republiškemur štabu.*

V zvezi z zadnjo okrožnico Vam naročamo, da nam pošljete z obratno pošto podatke, katere sindikalne podružnice niso poslale na sečnjo svojih ekip, kljub temu, da so se javile za sečnjo. Ugotovite razlog tega izostanka ter nam ga sporočite isto z obratno pošto.

Poleg tega pošljite tem podružnicam pismen opomin ter zahtevajte izjavo, da-li se sindikalna

Slika 3: Delovna brigada Bohinj, 10. september 1945. Mladinci nosijo drva v skladovnico. Fotografija: Leon Jere. Last: Muzej novejšje zgodovine Slovenije (Perko, 2005).

Figure 4: Work brigade Bohinj, September 1945. Juniors carry firewood to the woodpile. Photo: Leon Jere. Property of: Muzej novejšje zgodovine Slovenije (National Museum of Contemporary History) (Perko, 2005).

podružnica namerava udeležiti sečnje, ali ne; v tem slučaju naj navede razlog. Pošljite nam naslove prizadetih podružnic. Vložite vse sile za pospešitev akcije. Svetujemo Vam, da zadolžite določeno osebo z nalogo, da razgiblje vse sindikalne podružnice, ker je le od njihove udeležbe odvisna zadostna in pravočasna preskrba Vašega okraja z drvmi. Ta poziv je bil odposlan 15. novembra, zima je bila pred vrati. Še 12. januarja 1949 (sredi zime) je Republiški štab za organizacijo in kontrolo poseka in priprave drv pri Ministrstvu za gozdarstvo in lesno industrijo z dopisom, št. 22/10 – Predmet: Nadaljevanje in poživitev akcije za sečnjo drv z množičnimi organizacijami –, pozivalo okrajne in mestne štabe za sečnjo drv k aktivnejšemu delovanju in odpravljanju slabosti (AS 540, š. 112). Med drugim iz dopisa lahko spoznamo, da je bila cena drv, ki so jih dobili udeleženci sindikalnih akcij subvencionirana: Ker so sindikati požrtvovalno pristopili k množičnemu poseku in izdelavi drv, je nujno potrebno, kot je bilo že v prvih navodilih in v dnevem časopisju nakazano, da se vsem udeležencem akcije po sindikalni liniji oddajo drva, če ne po ugodnejši, vsaj po uradno določeni ceni ... Za pokrivanje razlike med proizvodno in uradno določeno ceno drv je Vlada Ljudske republike Slovenije odobrila 15 milijonov dinarjev.

Da bi bila v letu 1949 preskrba prebivalstva

z drvmi boljša, so se že 8. junija 1949 sestali predstavniki vseh zainteresiranih inštitucij in se dogovorili za formiranje (ustanovitev) in sestavo štaba za organizacijo akcije za sečnjo drv pri Glavnem odboru sindikatov Slovenije. Da je šlo zares, je razvidno iz sestave šestčlanskega štaba, ki so ga sestavljali predstavniki: Glavnega odbora Zveze sindikatov Slovenije, Predsedstva vlade LRS, Ministrstva za trgovino in preskrbo LRS, Ministrstva za gozdarstvo LRS, železniške direkcije in predstavniki RO železniških delavcev. Če naštejemo le dve imeni, spoznamo, da sta bila v njem pomočnik ministra za gozdarstvo (Matevž Hace) in pomočnik ministra za trgovino in preskrbo (Niko Pogačar). Določili so tudi najpomembnejša mesta in industrijske centre, za katere je bilo treba preskrbeti drva: Ljubljana, Kranj, Jesenice, Sežana, Gorica, Trbovlje, Celje, Maribor, Ptuj in Murska Sobota. Ostali okraji bodo morali s samoiniciativnostjo preskrbeti potrošnike z drvmi iz svojih gozdov, pač na isti način organizirati posek in spravilo. Tudi na okrajih in oblastvih je bilo treba takoj postaviti štabe.

Brigade so začele z delom 1. julija 1949. Iz Maribora je poročala Delavska enotnost 15. julija 1949: Od tu je ta teden odšlo 8 brigad z okrog 400 brigadirjev na sečišča, kolektivi pa še nadalje organizirajo brigade in v najkrajšem času bo odšlo v gozdove še 700 delavcev, ki bodo skupno nasekali v

Slika 4: Delovna brigada Bohinj, 10. september 1945. Skladovnica drv se veča. Fotografija: Leon Jere. Last: Muzej novejšje zgodovine Slovenije (Perko, 2005).

Figure 4: Work brigade Bohinj, September 1945. Woodpile is growing larger. Photo: Leon Jere. Property of: Muzej novejšje zgodovine Slovenije (National Museum of Contemporary History) (Perko, 2005).

dveh mesecih 107.000 prn drv, kar bo zadostovalo za kritje potreb na področju mesta Maribor.

Kot je bilo v tistih časih v navadi, je Sindikalna delovna brigada Rudolf Janko iz Maribora napovedala tekmovanje. Delavska enotnost je o tem 22. julija 1949 poročala, da prej omenjena brigada napoveduje tekmovanje vsem sindikalnim brigadam pri sečnji drv na področju Slovenije v naslednjih točkah:

- Katera brigada bo od 18. julija pa do konca akcije

- više preseгла dnevni plan (plan se računa po normi na enega delavca krat število brigadirjev);
- Katera brigada si bo lepše in bolje uredila taborišče;
- Katera brigada bo imela boljše organizirano statistično in obveščevalno službo (zlasti pošiljanje dnevnih poročil nadrejenim forumom);
- In katera brigada bo imela boljšo disciplino in manjše število nezgod.

Potek dela pri sečnji in pripravi drv pa ni potekal tako, kot so načrtovali. Do dne (1. september 1949), ko naj bi bilo delo končano, je bila posekana le okoli petina načrtovanih količin in le zelo majhen del drv je bil na kamionski cesti. Zato se je Republiški štab za sečnjo drv 1. septembra 1949 obrnil na Centralni komite KPS v Ljubljani (ARS: AS/540, š. 112): »Dne 1. julija se je pričela akcija sečnje drvi za široko potrošnjo s sindikalnimi brigadami z namenom, da se poseka v 50 dneh, to je do 1. septembra 321.641 prn drv, katera količina je bila odobrena na podlagi dejanskih potreb drv za široko potrošnjo v letu 1949. Za posek gornje količine je Republiški štab, skupno z min. za gozdarstvo LRS predvidel 5.358 brigadirjev, ki bi v določenem roku izvedli to akcijo. Po stanju 25. VIII. imamo v brigadah 3.561 brigadirjev, efekt dela pa je 68.560 prn izdelanih drv. Od te količine spravljenih cc 4.000 prn do kamionskih cest. Kljub prizadevanju Republiškega štaba nismo

Slika 5: Delovna brigada Bohinj, september 1945. Drva nakladajo na tovornjak in jih odvažajo v Novo mesto. Avtor neznan. Last: Muzej novejšje zgodovine Slovenije (Perko, 2005). **Figure 5:** Work brigade Bohinj, September 1945. Firewood is loaded on a truck and transported to Novo mesto. Unknown author. Property of: Muzej novejšje zgodovine Slovenije (National Museum of Contemporary History) (Perko, 2005).

REPUBLIŠKI ŠTAB ZA ORGANIZACIJO IN
KONTROLO POSEVA IN PRIPRAVE DRV
pri Ministrstvu
za gozdarstvo in lesno industrijo
C.I. Pgv, 362/15

Ljubljana, dne 29. oktobra 1948.

Predmet: Dostavljanje poročil

Im: Sim/P

Vsem okrajnim ljudskim odborom!
(Štab za sečnjo drv)

ROK

Ljub številnim navodilom potom oktožnic, dnevnega časopisja, radio-objav itd. smo ugotovili, da nekateri OLO in MLO niso vzeli esno delovne akcije za posek drv, preko katere naj bi se delovnemu ljudstvu pravočasno zagotovila potrebna kurjava. Zato zadnjič opozarjamo odgovorne člane štaba, da pošiljajo točno dnevna poročila o uspehu dela na terenu in sicer po sledečih točkah:

- 1.) a) Naziv in število sind.podružnic (število sekačev),
b) Koliko ekip dela stalno (število sekačev),
c) Koliko brigad je formiranih, kje se nahajajo, kje sekajo, kraj in izhodna železniška postaja (število članov-sekačev).
- 2.) Koliko je posekanih in izdelanih drv od začetka akcije do vključno 31. X. 1948 in sicer:
 - a) po posamezni sindikalni podružnici,
 - b) po ekipi,
 - c) po brigadi.
- 3.) V poročilu navedite, kje se vrši posek, t.j. v državnih ali ne-državnih gozdovih.
- 4.) V bodoče se držite točno danih navodil oziroma nalogov in pošiljajte redno dnevna (četudi negativna) poročila.
- 5.) Upoštevajte tudi posameznike ter njih število stalno vnašajte v poročila, kakor tudi količino, katero so posekali in izdelali.
- 6.) Predsedniki OLO in MLO se morajo osebno zanimati za čim točnejšo izvedbo delovne akcije za posek in izdelavo drv.

Omenjeno poročilo, ki je obenem tudi mesečno, dostavite brezpogojno najkasneje do 2. novembra tl. Republiškem štabu za organizacijo in kontrolo poseka in izdelave drv pri MGII, Ljubljana, četudi je negativno.

Dostavljeno:

Smrt fašizmu - s vobodo narodu!

1. Vsem OLO in MLO,
2. Kontrolni komisiji PV LRS,

Za republiški štab:

Ant. M. ...

Slika 6: Dostavljanje poročil (AS, fond 540, š. 112)

Figure 6: Delivering reports (AS, fund 540, nr. 112)

bili vsled oportunističnega gledanja posameznih vodstev podjetij v stanju mobilizirati predvideno število brigadirjev.

Dne 31. VIII. nas je zvezni štab za sečnjo drv pri GO zveze sindikatov Jugoslavije telefonično obvestil, da se akcija nadaljuje do izvršitve plana. Z ozirom na predvidene težkoče, ki bi se pojavili v kasnejših mesecih po vprašanju stanovanj, obleke in odej za brigadirje, je Republiški štab mnenja, da se akcija podaljša le do 1. oktobra. Za dokončno izvršitev še preostalih 244.081 prm, je potrebno pri normalnem doseganju norme (2 prm) še 122.044 delovnih dni ali 4.520 delavcev dnevno. Z ozirom na 60 procentno doseganje norme bi pa bilo potrebno 7.533 delavcev – brigadirjev. V akciji dosedaj 3.561, razlika 3.702 brigadirjev je potrebno mobilizirati še v tem mesecu. Na bližajoče se zimo in kritičnost kurjave za široko potrošnjo prosimo, da nas pri mobilizaciji delovne sile takoj podprete po svoji liniji v merilu celotne Republike.

Prosimo, da nas o svojih ukrepah obvestite.

Smrt fašizmu – svoboda narodu!

Republiški štab za sečnjo drv«

Iz zapisnika (AS 540, št. 112) seje Republiškega štaba za sečnjo drv, ki je bila 22. novembra 1949, lahko razberemo, da so sindikalne brigade posekale in izdelale 157.233 prm drv (49 % načrtovanih količin), večji del tega je bil še v gozdu (119.243 prm ali 76 %), le del pa na kamionskih cestah (12.961 prm ali 8 %) in železniških postajah (9.869 prm ali 6 %), oddanih potrošnikom pa je bila le desetina (15.869 prm). Zima se je začela in za kurilno sezono 1949/50 ni bilo mogoče storiti kaj več, kot spraviti posekane in izdelane količine do porabnikov. Kurilna vrednost svežih drv pa je bila skromna.

Republiški štab je sklenil, da je treba za iznos drv, ki so jih izdelale brigade, mobilizirati 1.220 ljudi za dvajset delovnih dni (norma 0,7 prm na osebo). Za prevoz drv na krajše razdalje (do 5 km) je bilo treba za dvajset delovnih dni dobiti (mobilizirati) tisoč konj (norma 3 prm na konja na dan). To je bil čas, ko je veljala Uredba o obveznih prevoznih storitvah v gozdarstvu in lesni industriji (Ur. list LRS, št. 41–211/48 in Ur. list LRS,

št. 11/49). Za prevoz na daljše razdalje pa bi za dvajset dni potrebovali še najmanj sto tovornjakov (tri vožnje na relaciji 20 km, tovor 7 prm).

V zapisniku še preberemo, da so bile težave pri prevozu izredno velike, vozniki z vpregami in vozovi ter tovornjaki so morali voziti tudi druge gozdne lesne sortimente (*Radi pomanjkanja kamionov stoji v LR Sloveniji 18 gatrov*), veliko pa je bilo tudi okvar na tovornjakih.

3 ZAKLJUČEK

V slovenskih gozdovih je letos žled povzročil občutno škodo. Po ocenah Zavoda za gozdove Slovenije bo treba posekati več kot devet milijonov kubičnih metrov lesa, od tega dve tretjini listavcev. Slovenija se ni prav posrečeno lotila sanacije posledic žleda. Dela potekajo prepočasi. Le za razmišljanje naj bo prispevek iz povsem drugega časa in razmer. Pa vendar: ali ne bi bilo mogoče storiti pri sanaciji kaj več?

Tu se je znašla Zveza tabornikov Slovenije in pokazala svojo solidarnost s prizadetimi območji in skupaj z Zavodom za gozdove Slovenije pripravila vseslovenski prostovoljski projekt Obnovimo slovenske gozdove z namenom hitrejši in strokovne obnove naših gozdov za vse nas in za naše potomce.

K sodelovanju pri akciji vabijo prav vse posameznike in podjetja, ki bi radi prispevali k hitrejši obnovi prizadetih gozdov. Strošek obnove enega hektarja gozda znaša od 3.000 do 5.000 evrov, zato bodo veseli vsakega prostovoljnega prispevka. S poslanim SMS-sporočilom na 1919 in ključno besedo GOZD boste darovali en evro za nakup sadike.

V jeseni bodo med svoje vrste povabili vse prebivalce Slovenije, da bi se jim pridružili pri sajenju dreves in pomagali po svojih močeh.

4 VIRI

Arhiv Republike Slovenije, fond AS 540, š. 112.

Delavska enotnost, NUK Ljubljana

PERKO, F., 2005, Trpeli so naši gozdovi – Slovenski gozd in gozdarstvo v prvem desetletju po drugi svetovni vojni. Založništvo JUTRO, Ljubljana, 328 s.